

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרוף שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

האם מותר לצאת בתווית ניקוי יבש או מחיר וכדו' שנשארה בבגד?

באופן שאינו מקפיד על תוויות אלו שישארו בבגד, הרי הם בטלים לבגד, ומותר לצאת בהם לרשות הרבים. אך אם מקפיד להסירם מן הבגד, אלא שעכשיו שכח להסירם, אסור לצאת עימם בשבת. וכן הדין לגבי פיסות חוטים שנשארו בבגד ואינם משמשים לכלום.

מה הדין בלולאה המיועדת לתליית הבגד שנקרעה?
לולאה התפורה בראש הבגד ומיועדת בשביל תליית הבגד, אם נקרע צד אחד ונשאר צד השני מחובר לבגד, תלוי בזה: שאם אין בדעתו לחזור ולתפור את הצד השני ע"מ להשתמש בלולאה, א"כ בטילה הלולאה לבגד מפני שמצד עצמה אין בה חשיבות כלל, וכל חשיבותה זה רק באופן שרוצה להשתמש בה, ולכן מותר לצאת עמה לרה"ר.³

אבל אם בדעתו לתפור את הצד השני ולחזור ולהשתמש בלולאה, דעת המ"ב⁴ שאין הלולאה בטילה לבגד שהרי הוא צריך לה, ומשום כך אסור לצאת עמה לרה"ר. ודין זה למד המ"ב מדין ציצית שנקרעה, שאם נקרעה הציצית באופן שנפסלה ואסור ללובשה כן, כתב השו"ע⁵ שאסור לצאת עמה לרה"ר. והטעם, משום שחוטי הציצית חשובים הם מפני שדעתו להשלימם לאחר השבת, ומשום כך אינם בטלים לבגד ונחשבים כמשאוי. ואותו הדבר

בגד שתפורים בו כפתורים לרזרבה האם מותר לצאת בו בשבת?

רגילים בבתי החרושת לייצור חולצות לתפור בקצה החולצה כפתורים נוספים שאינם משמשים לבגד לא ללבישה ולא לקישוט, אלא מיועדים להחלפה בעת הצורך. ונחלקו הפוסקים אם מותר לצאת בשבת בחולצה שכפתורים כאלו תפורים בה.

יש פוסקים האוסרים זאת, מטעם שהרי אין הכפתורים האלו מסייעים ללבישת הבגד וגם אינם כתכשיט שהרי אינו באים לקישוט, וע"כ הם משאוי שאסור לצאת עמו לרה"ר.¹ ויש פוסקים המתירים זאת, וטעמם, מכיון שכפתורים אלו מחוברים לבגד בקביעות, ואינם חשובים בפני עצמם, וכשצריך להם הרי תופר אותם בבגד זה עצמו במקום אחר, ומשום כך הרי הם בטלים לבגד.²

ולמעשה יש לעשות שאלת רב כיצד לנהוג בזה. ודע, שכל זה בכפתורים פשוטים שאינם חשובים, כגון אלו התפורים בחולצה של גבר, שיש מהם הרבה כמותם. אבל כפתורים מיוחדים המצויים בבגדי נשים וכדו' הרי הם חשובים ואינם בטלים לבגד, ואסור לצאת עימם בשבת לכו"ע.

והנה כפתורים התפורים בבגד שלא למטרת רזרבה, כגון כפתורים התפורים בשרוול של חליפה וכדו', מותר לצאת בהם בשבת, מכיון שהם מיועדים לקישוט הבגד. וכן הדין במיני סרטים וכדו' המחוברים לבגד ע"מ לייפותו.

³ מ"ב סימן ש"א ס"ק ק"נ.

⁴ שם.

⁵ סימן ש"א סעיף ל"ח.

¹ שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק י"ח סעיף ל'.

² הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל הובא בספר שמירת שבת כהלכתה שם הערה קל"א, שו"ת מחזה אליהו סימן מ"ג, עיי"ש.

להוציא ולהכניס חפצים מבית של אדם זה לבית של אדם אחר, וכן מן הבית לחצר ומן החצר לבית. אבל גזרו חכמים [והוא מתקנת שלמה המלך ע"ה], שלא יוציא אדם חפצים מבית של אדם אחד לבית של חברו, וכן מבית של יחיד לחצר משותפת או להיפך, אפילו באופן שהחצר או בתים אלו מוקפים במחיצות ונחשבים רשות היחיד.⁷ והטעם לזה, שלא יטעו אנשים לחשוב שאין איסור בהוצאה מרשות לרשות.⁸

אמנם הוסיפו חכמים, שאפשר להתיר איסור זה ע"י עירוב חצירות,⁹ והיינו שמערבים את כל הבתים והחצירות להיותן רשות אחת, וממילא אין המוציא מבית של אחד לבית חברו כמוציא מרשות לרשות, שהרי כולן רשות אחת.

וכיצד אפשר לעשות מרשויות של כמה בעלי בתים רשות אחת? לזה אמרו חז"ל, שעיקר דירתו של אדם נחשבת במקום בו נמצאת סעודתו. ומשום כך אמרו, שיאספו מכל בית ובית פת, או שיזכו פת עבור כל אחד מבני החצר, ויניחו את הפת באחד הבתים שבחצר, ונמצא שיש אוכל אחד לכולם המונח בבית זה, ומעתה הרי דירת כולם נחשבת בבית זה, וכל הבתים האחרים והחצירות שייכים לבית זה, והרי זה כדירה פרטית שגרים בה הרבה בני אדם.

ומן האמור עולה לנו, כי בשביל להתיר להוציא מרשות לרשות או להעביר ד' אמות ברחוב צריך שני תנאים:

- א. שיהיה המקום מוקף מחיצות כדין שע"י זה יחשב לרשות היחיד.
- ב. שיעשו בו עירוב חצירות ע"י גביה או זיכוי פת לכל בני המקום ויניחוהו באחד מן הבתים.

בנידון שלנו, שאם בדעתו לחזור ולתפור את הלולאה, הרי היא חשובה ואינה בטילה לבגד. אבל יש פוסקים⁶ המתירים לצאת עם לולאה שנקרעה, אף באופן שדעתו לחזור ולתופרה, וסוברים שא"ז דומה לציצית, מפני שחוטי הציצית כיון שבדעתו להשלימם עדיין שם המצוה עליהם, ומשום כך חשובים הם ואינם בטלים לבד, מה שאין כן בשאר דברים שאינם שייכים למצוה. ולמעשה, לולאה שנקרעה יש להסירה מן הבגד לפני שבת או לתופרה אליו, ואם לא עשה כן יעשה שאלת רב כיצד לנהוג.

מה יעשה אדם ששכח ויצא לרחוב (שאינו בו עירוב) עם דבר שאסור לצאת בו בשבת?

אדם שיצא לרחוב בשבת ולפתע מגלה שיש לו איזה חפץ בכיסו, טעות נפוצה היא לעצור מיד ולא להמשיך ללכת. ודבר זה אין נכון לעשותו, והטעם משום שכשעוצר מהילוכו הוא עושה "הנחה" ברשות אחרת, והרי הוא עושה מלאכת הוצאה – עקירה מרשות היחיד והנחה ברשות הרבים או בכרמלית. אלא הדרך הנכונה היא - להמשיך ללכת, ותוך כדי הילוכו להניח את החפץ על גבי מקום פטור, ועיין לעיל גליון מס' 36 מהו מקום פטור.

ואם אינו מוצא מקום פטור, ינער את החפץ מכיסו בשינוי תוך כדי הילוך, כגון ע"י שיהפוך את הכיס ויפול החפץ, וכך ינצל עכ"פ מאיסור דאורייתא. ואם יצא עם חפץ בידו, יפתח את ידו באופן כזה שיוכל החפץ ליפול מאליו, [ודווקא באופן שפותח את ידו כלפי מעלה, אבל אם פותח את ידו כלפי מטה ונופל החפץ, הרי הוא כמי שהניח את החפץ מידו בלא שינוי].

עירוב חצירות

למדנו לעיל שמן התורה אסור להוציא חפצים מרשות היחיד לרשות הרבים או להיפך, אבל בתוך רשות היחיד דהיינו מקום המוקף מחיצות, מותר

⁷ שר"ע סימן שס"ו סעיף א'.

⁸ עיין בזה ביתר ביאור ברמב"ם הלכות עירובין פרק א' הלכה ד'-ה'.

⁹ שר"ע שם.

⁶ ערוך השולחן סימן ש"א סעיף ק"ז, ועיין שמירת שבת כהלכתה שם הערה קל"ח.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il